

НЕТВОРКІНГ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ АКАДЕМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Хмелькова О. М.

докторка філософії (PhD),

доцентка кафедри освітології та педагогічної інноватики

Університету Григорія Сковороди в Переяславі

ORCID ID: 0000-0002-5583-2168

У статті здійснено всебічне дослідження нетворкінгу як системного елемента, що сприяє розвитку академічної культури в освітніх закладах у контексті цифровізації, інтернаціоналізації та соціальних змін. Розглянуто, яким чином мережеві зв'язки сприяють формуванню соціального капіталу навчального закладу, розвитку академічної доброчесності, партнерства та професійного зростання учасників освітнього процесу. Підкреслено важливість горизонтальних і вертикальних комунікацій для зміцнення довіри, підвищення якості науково-освітньої діяльності та інтеграції закладу в національний і міжнародний освітній простір. Проаналізовано сучасні моделі мережевої взаємодії та окреслено організаційно-управлінські умови для успішного впровадження нетворкінгу в стратегію розвитку академічної культури. Дослідження підтверджує, що системна підтримка мережевих практик підвищує інституційну стійкість і здатність навчального закладу адаптуватися до соціокультурних викликів. Одночасно обґрунтовано необхідність формування цифрової компетентності учасників освітнього процесу як передумови ефективної мережевої взаємодії. Зроблено акцент на ролі лідерства та інституційної підтримки у створенні сприятливого середовища для розвитку сталих професійних спільнот.

Ключові слова: нетворкінг, академічна культура, заклад освіти, соціальний капітал, мережеві взаємодії, академічна доброчесність, цифровізація.

Khmelkova O. M. Networking as a factor in the development of academic culture in educational institutions

This article presents a comprehensive study of networking as a systemic element that contributes to the development of academic culture in educational institutions in the context of digitalisation, internationalisation and social change. It examines how network connections contribute to the formation of an educational institution's social capital, the development of academic integrity, partnerships and the professional growth of those involved in the educational process. The importance of horizontal and vertical communication for strengthening trust, improving the quality of research and educational activities, and integrating the institution into the national and international educational landscape is emphasised. Contemporary models of network interaction are analysed, and the organisational and managerial conditions for the successful implementation of networking within the strategy for the development of academic culture are outlined. The study confirms that systematic support for networking practices enhances institutional resilience and the educational institution's ability to adapt to socio-cultural challenges. At the same time, the necessity of developing digital competence among participants in the educational process is substantiated as a prerequisite for effective networking. Emphasis is placed on the role of leadership and institutional support in creating a favourable environment for the development of sustainable professional communities.

Keywords: networking, academic culture, educational institution, social capital, network interactions, academic integrity, digitalisation.

Вступ. Сучасний розвиток освітньої сфери відбувається на фоні цифровізації, інтернаціоналізації та посилення соціокультурних викликів, що вимагає зміни підходів до організації науково-освітньої діяльності. У цьому контексті особливу важливість набуває створення відкритих моделей взаємодії, які можуть забезпечити інтеграцію освітніх уста-

нов у національний і міжнародний академічний простір.

Нетворкінг виступає одним із основних інструментів такої інтеграції, оскільки він дає змогу встановлювати й розвивати професійні зв'язки, що сприяють обміну знаннями, ресурсами та досвідом. Його роль стає ще більш значущою в умовах зростаючої важли-

вості міжінституційної співпраці, академічної мобільності та цифрових комунікацій.

Академічна культура навчального закладу формується не лише під впливом внутрішніх норм і цінностей, а також завдяки активній мережевій взаємодії, яка визначає рівень довіри, відкритості та якості освітнього середовища. Водночас недостатня увага до стратегічного розвитку нетворкінгу обмежує його потенційний вплив на розвиток установи.

Таким чином, актуальність проведеного дослідження зумовлена потребою розглянути роль нетворкінгу як системного чинника розвитку академічної культури та визначити ефективні методи його інтеграції в діяльність освітніх закладів.

Проблема нетворкінгу як важливого чинника розвитку академічної культури привернула увагу науковців останніми роками, особливо в умовах глобальних змін в освітньому середовищі та зростаючого значення міжінституційної і міжнародної взаємодії. Дослідники як з України, так і з-за кордону аналізують мережеві практики через призму соціального капіталу, професійного розвитку викладачів, інноваційних освітніх підходів та управлінських аспектів в освіті.

Аналіз останніх публікацій показує зростаючий інтерес до нетворкінгу в академічному просторі. Однак існує потреба у системному дослідженні цього феномену саме в контексті розвитку академічної культури освітніх закладів. Існуючі роботи переважно фокусуються на окремих аспектах таких як мережеві структури або цифрові спільноти тоді як механізми інтеграції нетворкінгу у стратегії формування цілісної академічної культури залишаються недостатньо висвітленими.

Метою даної статті є всебічний аналіз значення нетворкінгу у формуванні та еволюції академічної культури освітнього закладу. У статті розглядається його вплив на систему цінностей, комунікативні практики та професійне зростання учасників освітнього процесу, а також визначаються стратегічні напрямки розвитку мережевої взаємодії в контексті сучасних соціокультурних змін.

Методи та методики дослідження. Методологічною основою даного дослідження є принципи системного, соціокультурного та мереже-

вого підходів до аналізу освітніх процесів. Для досягнення визначеної мети було застосовано різноманітні теоретичні та аналітичні методи.

Зокрема, використано аналіз, синтез, узагальнення і систематизацію наукових робіт українських та зарубіжних авторів, які зосереджені на питаннях мережевої взаємодії, цифрової трансформації освіти та розвитку академічної культури. Порівняльний аналіз дав можливість виявити як спільні, так і відмінні аспекти підходів до впровадження нетворкінгу в навчальних закладах.

Аналіз публікацій дозволив виділити основні тематичні напрями дослідження: мережеву взаємодію між установами, вплив цифрових платформ на професійну комунікацію, роль соціальних медіа у формуванні мотивації та розвитку академічної культури в умовах дистанційного і цифрового навчання.

Результати. Сучасний освітній заклад функціонує в умовах відкритого інформаційного середовища, активної міжінституційної взаємодії та безперервного оновлення знань. У таких умовах нетворкінг виступає не тільки як форма професійної комунікації, але й як системний механізм для формування та розвитку академічної культури. Це передбачає цілеспрямоване створення та підтримку мережевих зв'язків між науково-педагогічними працівниками, здобувачами освіти, адміністрацією, партнерами, роботодавцями та міжнародними інституціями.

У науковій літературі нетворкінг розглядається як засіб накопичення соціального капіталу, що забезпечує доступ до ресурсів, знань і можливостей для співпраці. У контексті освітнього закладу соціальний капітал проявляється у вигляді довіри, взаємної підтримки, готовності до обміну досвідом та міждисциплінарної взаємодії. Академічна культура відображає систему норм і цінностей, які регулюють професійну поведінку, етику досліджень і стиль комунікації.

Нетворкінг сприяє розвитку горизонтальних і вертикальних зв'язків всередині закладу, що зміцнює відчуття приналежності до академічної спільноти та формує культуру партнерства. Особливо важливими є професійні спільноти практики, дослідницькі групи та проекти між кафедрами й університетами.

Академічна культура базується на принципах доброчесності, поваги один до одного, відкритості до дискусій і критичного мислення. Нетворкінг створює простір для реалізації цих цінностей через спільну діяльність. Участь у професійних асоціаціях, конференціях та грантових програмах сприяє підвищенню відповідальності за результати досліджень і покращенню стандартів якості.

О. Попова і К. Сапранкова визначають академічну культуру як набір цінностей і норм, які регулюють поведінку учасників освітнього процесу в умовах дистанційного навчання. У цьому контексті нетворкінг слугує механізмом підтримки комунікації, взаємної відповідальності та етичних стандартів у цифровому середовищі [4].

У дослідженні О. Пищик акцентується увага на трансформаційних можливостях соціальних мереж у сучасній освітній парадигмі. Авторка підкреслює, що цифрові інструменти комунікації не лише змінюють формат взаємодії, а також формують нову культуру академічного спілкування [3].

Крім того, мережеві зв'язки заохочують академічну мобільність і сприяють інтеграції закладу в міжнародний освітній простір, що позитивно впливає на його репутацію та імідж. Дослідження Л. Лук'янової ілюструє практичні результати міжінституційної співпраці, що підтримує професійний розвиток педагогів та просування спільних наукових проєктів. Цей досвід свідчить про те, що мережеві зв'язки є важливим ресурсом для формування академічної культури, яка базується на співпраці, довірі та відкритості [1].

Цифровізація освіти відкриває нові можливості для професійних контактів. Зокрема, онлайн-платформи й віртуальні наукові спільноти забезпечують швидкий обмін інформацією й створюють умови для глобальних академічних зв'язків. Цифровий нетворкінг допомагає демократизувати наукову комунікацію та зменшує бар'єри для співпраці.

Проте ефективність цифрової взаємодії залежить від рівня цифрової компетентності учасників освітнього процесу та стратегічного бачення адміністрації щодо розвитку мережевої культури.

М. Ростока аналізує мережеві форми співпраці як фактори ефективної академічної взаємодії й розвитку професійних комунікацій в освітніх установах [5]. Дослідження Т. Паски, Ю. Воробчака та В. Бурчака доводять, що соціальні мережі можуть бути засобом стимулювання мотивації до професійного зростання у майбутніх педагогів. Це опосередковано сприяє розвитку академічної культури шляхом активізації участі здобувачів освіти в професійних спільнотах та проєктній діяльності [2].

Щоб перетворити нетворкінг у фактор розвитку академічної культури необхідні певні організаційно-управлінські умови:

- розробка стратегії партнерської взаємодії;
- підтримка ініціатив викладачів щодо участі в міжнародних проєктах;
- створення платформ для професійного діалогу;
- розвиток наставництва й командної роботи;
- заохочення міждисциплінарних досліджень.

Важливо інтегрувати мережеві практики в політику закладу замість того щоб залишати їх лише на рівні особистих ініціатив. Систематична підтримка нетворкінгу підвищує довіру і зменшує ізоляцію підрозділів.

Зарубіжне дослідження J. Turner, S. MacGregor та S. Friesen демонструє ефективність соціально-мережевого аналізу для вивчення процесів обміну знаннями та ролі посередників у професійних освітніх мережах. Отримані результати якого підтверджують, що структуровані мережі взаємодії підвищують ефективність управлінських рішень і сприяють розвитку інституційної культури [6].

В умовах суспільних викликів мережеві зв'язки забезпечують адаптивність освітнього закладу. Співпраця з національними й міжнародними партнерами дозволяє оперативно реагувати на зміни та впроваджувати новаторські освітні практики. Зокрема, ряд ефективних моделей мережевої взаємодії в сучасному соціокультурному контексті представлено у табл. 1.

Отже, нетворкінг є багатогранним явищем, яке поєднує соціальні, організаційні й куль-

Таблиця 1

Ефективні моделі мережевої взаємодії.

Модель	Суть	Переваги
Горизонтальна (peer-to-peer) модель	Учасники взаємодіють без жорсткої ієрархії, рішення приймаються колективно або через делегування.	швидкість мобілізації; висока залученість; розвиток довіри та солідарності. (волонтерські спільноти, що координуються через соціальні мережі)
Платформна модель	Взаємодія відбувається через цифрову платформу, яка задає правила та алгоритми комунікації.	масштабованість; автоматизація процесів; прозорість даних. (державні сервіси в додатку Дія.)
Хаб-мережева (hub-and-spoke) модель	Центральний вузол координує діяльність кількох автономних груп.	стратегічна узгодженість; контроль якості; можливість масштабування.
Кластерна модель	Об'єднання організацій або спільнот за галузевою чи регіональною ознакою.	синергія ресурсів; спільні інновації; конкурентна стійкість.
Гібридна модель	Поєднання онлайн- і офлайн-взаємодії.	ширше охоплення аудиторії; гнучкість у кризових умовах; збереження соціального капіталу.

турні аспекти розвитку закладу освіти. Його системне впровадження зміцнює академічну культуру та покращує якість освітньої діяльності в контексті створення відкритого й інноваційного навчального середовища.

Висновки. Нетворкінг є важливим аспектом розвитку академічної культури в закладах освіти, оскільки він сприяє формуванню соціального капіталу, обміну знаннями, впровадженню інноваційних практик та зміцненню професійних зв'язків між науково-педагогічними працівниками і здобувачами освіти.

Академічна культура реалізується завдяки мережевим практикам таким як: участь у професійних спільнотах, наукових конференціях, а також міжкафедральних і міжуніверситетських проєктах, що створює умови для розвитку цінностей академічної доброчесності, партнерства, відкритості до обговорень і взаємної підтримки.

Цифрові платформи та онлайн-спільноти суттєво розширюють можливості нетворкінгу, роблячи його більш доступним і масштабованим. Проте ефективність такої цифрової взаємодії залежить від рівня цифрової компетентності учасників та стратегічного бачення керівництва закладу освіти.

Системна організаційна підтримка нетворкінгу через стратегії партнерства, внутрішні комунікаційні платформи, наставництво

та командні проєкти є необхідною умовою для зміцнення академічної культури й підвищення інституційної стійкості.

Нетворкінг сприяє:

- зміцненню професійних зв'язків між установами;
- розвитку культури академічної доброчесності та відповідальності;
- підвищенню мотивації до кар'єрного зростання;
- інтеграції навчального закладу в національний та міжнародний освітній контекст;
- забезпеченню адаптивності організації в умовах кризових змін.

Системна підтримка мережеских практик, що поєднує цифрові інструменти, управлінські рішення та розвиток партнерських взаємозв'язків, створює основу для формування відкритої, інноваційної та стійкої академічної культури.

На мою думку, перспективою подальших досліджень стане розробка моделей ефективного мережевого лідерства в академічних установах з інтеграцією управлінських, освітніх і культурних компонентів розвитку академічної спільноти. Дослідження цифрового виміру нетворкінгу, включаючи вплив онлайн-платформ, соціальних мереж та міжнародних віртуальних спільнот на формування академічної культури й професійний розвиток викладачів

і здобувачів освіти. Аналіз механізмів взаємодії між установами, які сприяють об'єднанню зусиль у міждисциплінарних та міжнародних проєктах, а також впливу цих практик на інноваційність і якість освітніх програм. Оцінка ефективності стратегій підтримки нетворкінгу на рівні закладів освіти, включаючи внутрішні

наставницькі програми, командотворчість та управлінські підходи до розвитку мережевої культури. Дослідження впливу нетворкінгу на академічну мобільність і репутаційний капітал установи, а також його роль у формуванні цілісного академічного середовища, яке є стійким до соціальних і економічних викликів.

Список використаних джерел

1. Лук'янова Л. Б. З досвіду мережевої взаємодії Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені І. Зязюна НАПН України та закладів вищої педагогічної освіти України. Вісник НАПН України. 2023. №2 (5). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738296/>
2. Паска Т., Воробчак Ю., Бурчак В. Соціальні мережі як засіб формування мотивації до професійного зростання майбутніх педагогів закладів професійної освіти. Молодь і ринок. 2025. №9(241). С. 69–75. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.336778>
3. Пищик О. В. Роль соціальних мереж у трансформації сучасної освітньої парадигми. 2024. №2 (215). С. 45–50. URL: <https://isp.pano.pl.ua/article/view/299977>
4. Попова О., Сапранкова К. Академічна культура як система цінностей та норм у закладах вищої освіти в умовах дистанційного навчання. Науковий збірник «InterConf». 2023. № (181). С. 170–172. URL: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/4879>
5. Росток М. Л. Науково-інформаційний супровід цифрової трансформації освіти і педагогіки: ефект нетворкінгу. Мережева взаємодія Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України та закладів освіти України і зарубіжжя: матеріали Звітної науково-практичної конференції Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна. 2024. С.148–150. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/740445/>
6. Turner J., MacGregor S., Friesen S. Educational leaders and school-based mental health: a social network analysis of knowledge brokerage. *Frontiers in Education*. 2024. Vol. 9. URL: <https://doi.org/10.3389/feduc.2024.1457546>

References

1. Luk'ianova, L. B. (2023). Z dosvidu merezhevoi vzaemodii Instytutu pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh imeni I. Ziaziuma NAPN Ukrainy ta zakladiv vyshchoi pedahohichnoi osvity Ukrainy [From the experience of network interaction of the Ivan Ziazium Institute of Pedagogical and Adult Education of the NAES of Ukraine and institutions of higher pedagogical education of Ukraine]. *Visnyk NAPN Ukrainy*, 2(5). Retrieved from: <https://lib.iitta.gov.ua/738296/> [in Ukrainian].
2. Paska, T., Vorobchak, Yu., & Burchak, V. (2025). Sotsialni merezhi yak zasib formuvannia motyvatsii do profesiinoho zrostantia maibutnikh pedahohiv zakladiv profesiinoy osvity [Social networks as a means of forming motivation for professional growth of future teachers of vocational education institutions]. *Molodirynok*, 9(241), 69–75. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.336778> [in Ukrainian].
3. Pyschchik, O. V. (2024). Rol sotsialnykh merezh u transformatsii suchasnoi osvitnoi paradyhmy [The role of social networks in the transformation of the modern educational paradigm]. *Imidzh suchasnoho pedahoha*, 2(215), 45–50. Retrieved from: <https://isp.pano.pl.ua/article/view/299977> [in Ukrainian].
4. Popova, O., & Saprankova, K. (2023). Akademichna kultura yak systema tsinnosti ta norm u zakladakh vyshchoi osvity v umovakh dystantsiinoho navchannia [Academic culture as a system of values and norms in higher education institutions under distance learning conditions]. *Naukovyi zbirnyk «InterConf»*, (181), 170–172. Retrieved from: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/4879> [in Ukrainian].
5. Rostok, M. L. (2024). Naukovo-informatsiyni suprovit tsyfrovoy transformatsii osvity i pedahohiky: efekt netvorkinhu [Scientific and informational support of digital transformation of education and pedagogy: networking effect]. *Merezheva vzaemodiia Instytutu pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh imeni Ivana Ziaziuma NAPN Ukrainy ta zakladiv osvity Ukrainy i zarubizhzhia: materialy Zvitnoi naukovo-praktychnoi konferentsii Instytutu pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh*, 148–150. <https://lib.iitta.gov.ua/740445/> [in Ukrainian].
6. Turner, J., MacGregor, S., & Friesen, S. (2024). Educational leaders and school-based mental health: A social network analysis of knowledge brokerage. *Frontiers in Education*, 9. <https://doi.org/10.3389/feduc.2024.1457546> [in Switzerland].

Дата першого надходження статті до видання: 04.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 09.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 15.05.2026